

Brugós Anikó¹

**EGY ÉLET TEMPLOM ÉS ISKOLA KÖZÖTT.
A 90 ÉVES BIRTALAN JÓZSEF
EGYHÁZI VONATKOZÁSÚ MŰVEI
(1927 Szilágybagos – 2017 Tiszaújváros)**

„Aki énekel, kétszeresen imádkozik” mondta sokszor kórusénekeseinek.

Birtalan József zeneszerzői, karnagy-nevelői munkássága, sokszínűsége ellenére vagy talán éppen azért, szerves egységbe fonódik. Az egységet az általa oly fontosnak tartott nevelői életforma mély humánuma teremtette meg². Ezt személyesen is vallom, hisz 6 évig énekese voltam egyik legkedvesebb kórusának, a Marosvásárhelyi Vártemplom Cantemus Leánykarának.

Birtalan József, az erdélyi XX. századi kórustörténet jelentős alakja, nemzetközi híru karnagy, zeneszerző. 1927. november 10.-én született Szilágybagoson. Középiskoláit Szilágyosmlyón végezte, majd 1954-ben a Kolozsvári Zeneművészeti Főiskola zenetanári és nagybögő tanszékén szerzett diplomát. 1954–57 között a kolozsvári Állami Magyar Opera, később a Filharmónia zenekarának tagja volt. 1956-ban megalakul a Marosvásárhelyi Állami Székely Népi Együttes, melynek első előadására, felkérésre megírta a négy tételes „Erdélyi népdalszvit”-et vegyeskarra, zenekari kísérettel. 1957-től 1969-ig a Marosvásárhelyi Állami Székely Népi Együttes gyermekkórusának karmestere, művészeti vezetője és zeneszerzője, majd 1979-től a Maros Művészegyüttes karmestereként tevékenykedett.

Kiváló karnagy munkájáról, pedagógiai érzékéről Molnár H. Lajos, a Gyermekegyüttes egyik tagja így emlékezik: „Az első összpróbákon tudtam meg, ki a Gyermekegyüttes igazi vezetője, ki az, aki okosan tartja kezében az egézséget: Birtalan József zeneszerző és karmester, akit csak Jóska bácsinak lehetett szólítani. Nem azért, mert ő másként nem is engedte volna, de ammyira a második vagy első atyjává vált a kicsi együttesben énekelő, táncoló és zenélő

¹ drd. Brugós Anikó, a nagyváradai PKE Zeneművészeti tanszékének oktatója

² Kovács András: *Birtalan József laudációja*

kétszáznál több gyereknek, hogy ő kezdettől fogva mindmáig az egyetlen, oszt-hatatlan és összehasonlíthatatlan Jóska bácsink lett és maradt.” Pedagógiai munkásságának, kórusnevelésének célja mindig is a zenei anyanyelvünk szeretete és annak ápolásának szükségessége, a kórusmuzsika szeretete és az együtténeklés közösséget formáló, nevelő erejének bizonyosága volt.

A 60-as években a Gyermekegyüttes kórusának sikeres és színvonalas fellépéseinek hatására Erdély-szerte alakulnak meg a magyar nyelvű iskolák gyermekkórusai, de hiányoznak a magyar kórusművek. Ennek a hiánynak pótlására kezdte el Birtalan József a zeneszerzői tevékenységét. Az iskolai gyermekkarokra írt 2-3 szolamú kórusművek, népdal-feldolgozások, kóruszenei szvittek, táncjátékok tették nevéssé a szerzőt.

1961-ben a Romániai Zeneszerzők Szövetségének tagjává választották. 1976-ban a zeneszerzői tevékenységének szakmai elismeréseként elnyerte a Romániai Zeneszerző Szövetség Kórusalkotási-díját. A zeneszerző Birtalan József személyes kapcsolatai révén igen jó ismerője volt az erdélyi kórusoknak, így műveit szinte mindig azok képességeinek és igényeinek ismeretében írja. „*Arra ítélném a zeneszerzőket, hogy tanítsák be műveiket és vezényeljék azokat, akkor rájönnének, hogy mit lehet írni egy énekkar számára*” - mondotta többször is tanítványainak.

1962-től a marosvásárhelyi Pedagógiai Főiskola karvezetőképző szakának tanáráként a legnépszerűbb és legismertebb karnagyok egész sorát indította útnak.

Zeneszerzőként, amikor az egyházi kórusművészet hazaárulásának számitott, a Ceausescu-diktatúra bekeményedésének éveiben Birtalan olyan egyházi kórusműveket komponált, amelyek mindennél egyértelműben tudatosították, hogy csak egységes magyar nemzetben gondolkodhatunk³. A kommunista diktatúra időszakában Bagosi József álnév alatt komponált: *Tíz népdalzsoltár*, *Erős várunk nekünk az Isten, Templom és iskola*⁴.

1990 februárjában megalakítja a Marosvásárhelyi Vártemplom *Cantemus* 120 tagú leánykórusát melynek célja a magyar és az egyetemes kórusiroda-

³ Tófalvi Zoltán: *Szívárvány havasán*, a 70 éves Birtalan József köszöntése, In: Művelődés, 1998, 2 sz. 16-17. old.

⁴ Első ismert egyházi jellegű műve a *Népdalzsoltárok* (Tíz népdalzsoltár, 1985), amelyet a Debreceni Kollégiumi Kántus karvezetője, Berkesi Sándor felkérésére írt. A Kántus a művet még megírásának évében bemutatta. Az *Erős várunk nekünk az Isten*, kórusművet a Marosvásárhelyi Vártemplom énekkarának írta 1987-ben. A következő vegyeskari mű, a *Templom és iskola* (a 90. genfi zsoltár - Tebened biztunk eleitől fogva - motívumainak a felhasználásával) szintén a Debreceni Kollégiumi Kántus felkérésére készült 1989 őszén. Az eddig felsorolt művek partitúráját még Bagosi József álnéven szignálta.

lom jelentős alkotásainak sikeres megszólaltatása volt. Olyan igény megvalósulására talált megoldást Birtalan József, amelynek jelentőségét több évtized után is tapasztalhatjuk. A Birtalan kórusművek elsősorban a zeneszerző és karmester Birtalan által szervezett és vezetett együttes számára készültek, így a 90-es években keletkeztek az egynemű karok többsége. A leánykar mellett a felesége, Birtalan Judit által vezetett *Psalmus* vegyeskar is jelentős szerepet játszott az egyházi kórusműveinek bemutatásában.

1990-től a karvezetés tanára a Marosvásárhelyi Kántortanítóképző Főiskolán. 1997-ben zeneszerzői, karvezetői, zenepedagógiai munkássága elismeréseként az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület Rónai Antal-díjjal tüntette ki.

2000 őszén a Birtalan család Marosvásárhelyről Magyarországra, Tiszaújvárosba települt. Itt folytatta tovább a művészi, karnagy, zeneszerzési tevékenységét. Előbb a helybeli Énekszó Baráti Kör nevű városi vegyeskar irányítását (2000-2001), majd a Mezőkeresztesi (akkor már 150 éves múltra visszatekintő) Férfikar vezetését vállalta el, és irányította azt nagy művészi gonddal (2004-2009). Ez is oka annak, hogy a 2000-es évek első évtizedeiben többségében vegyes- és férfikarra írt népének feldolgozások születtek.

Birtalan József életművének, munkásságának nagy részét 2010-ben a PKE egyik zenei kutatócsoportja (dr. Boros-Konrád Erzsébet, dr. Hausmann Alice, dr. Fodor Attila, dr. Csákány Csilla és Leopold László) feltárta és összegezte. Ebből a kutatási anyagból egy tanulmánykötet⁵ és egy kórusgyűjtemény is napvilágot látott, több koncertet is tartottak a zeneszerző jelenlétével. (2011 Tiszaújváros, 2011 Nagyvárád, 2015 Nagyvárád).

Birtalan József 1985-től több mint félszáz egyházi művet komponált. Néhány katolikus népének feldolgozása mellett⁶ döntő többségében protestáns (református) gyülekezeti énekek alapján.

A feldolgozott népénekek: 62 református gyülekezeti ének és 3 katolikus népének. Minden nemű kórusnak írt. A feldolgozott református népénekeket kétszólamú egynemű karra: I., II. szólamjelzéssel, *pl. A pünkösdnek jeles napján*, vagy három szólamú egynemű karra, I., II., III. szólamjelzéssel, *pl. Győzhetetlen én köszáalom*. Ezeket gyermekkaroknak is ajánlotta. Egynemű háromszólamú nőikarra írta S, Ms, A szólamjelzéssel *pl. Ne csüggedj el kicsiny sereg* című művét, Tőkés László püspöknek ajánlva, melyet 1992-ben mutatott be a Cantemus Leánykar az Újvárosi Református templomban.

Női- vagy Férfikarnak ajánlotta *pl. Ez esztendő megáldjad* című kórusművét. Az általános tenorhiányra is figyelmet fordított, így több egyszerűbb

⁵ Boros-Konrád 2015

⁶ 62 gyülekezeti ének és három katolikus népének feldolgozását ismerjük.

háromszólamú vegyeskart is komponált, pl. *Hallgasd meg Izráel pásztora*. Több négyszólamú vegyeskarra írt műve is keletkezett, pl. *Zengjen hálaének*.

A feldolgozott katolikus népénekek: a *Boldogasszony Anyánk* – háromszólamú vegyeskarra, a *Fel nagy örömrre, ma született* kezdetű népének, szintén háromszólamú vegyeskarra íródott. A moldvai csángó istenes éneknek (*Ó, Szent István dicsértéssel*) két feldolgozása is létezik: férfikari és vegyeskari változat.

A feldolgozott református népénekek betűrendben:

1. A pünkösztnek jeles napján - egynemű (I.II)
2. A Sionnak hegyén, Úr Isten - egynemű (I.II)
3. Adjunk hálát mindnyájan (2 feldolg.) - egynemű (I.II.III) és egynemű (SMsA)
4. Aki érttem megnyíltál - vegyeskar (SATB)
5. Alleluja, alleluja (feltámadt az Isten fia) - egynemű (I.II.III)
6. Az egek beszélnek - egynemű (I.II)
7. Az erős Isten, uraknak Ura - egynemű (I.II.III)
8. Az Isten a mi reménységünk - egynemű (I.II.III)
9. Az Istenhez az én szómat - egynemű (I.II.III)
10. Az Istennek szent angyala - egynemű (I.II)
11. Az Úr csodásan működik (2 feldolg.) - egynemű (I.II.III), és vegyeskar (SATB)
12. Az Úr énnékem őriző pásztorem - vegyeskar (SATB)
13. Az Úrnak irgalmát örökké éneklek - egynemű (I.II)
14. Áldjad én lelkem - vegyeskar (SAB)
15. Áldjátok az Úr nevét (2 feldolg.) - egynemű (I.II.III), és vegyeskar (SATB)
16. Csendes és, szentséges éj - egynemű (I.II.III)
17. Dicsér téged teljes szívem - egynemű (I.II.III)
18. Dicsérünk téged, Isten (2 feldolg.) - egynemű (I.II.III), és vegyeskar (SAFkar)
19. Ez esztendőt megáldjad - Nkar, Fkar
20. Erős várunk nekünk az Isten (2 feldolg.) - egynemű (I.II.III) és vegyeskar (SATB)
21. Ékes dolog dicsérni (2 feldolg.) - egynemű (I.II.III), és vegyeskar (SATB)
22. Fel barátim, drága Jézus - egynemű (I.II)
23. Fönn a csillagok felett - egynemű (I.II)
24. Győzhetetlen én kőszálom - egynemű (I.II.III)
25. Hadd menjek Istenem (mindig feléd) - vegyeskar (SATB)
26. Hallgasd meg, Izráel Pásztora (2 feldolg.) - egynemű (I.II.III) és vegyeskar (SAFkar)
27. Itt van szívem, neked adom, Uram (2 feldolg.) - egynemű (I.II.III) és vegyeskar (SATB)
28. Ím, nagy Isten, most előtted - vegyeskar (SAFkar)
29. Jobban tiéd, Uram! - vegyeskar (SATB)
30. Jövel, Szentlélek Úr Isten! (töltsd bé) - vegyeskar (SATB)

31. Kicsiny Betlehemben megzendült az ének (2 feldolg.) - egynemű (I.II) és - vegyeskar (SATB)
32. Ki Istenének átad mindent - vegyeskar (SATB)
33. Kövesd a Jézust, kövesd még ma - vegyeskar (SATB)
34. Krisztus, ki vagy nap és világ - vegyeskar (SAF)
35. Krisztus ma feltámadta - egynemű (I.II)
36. Krisztus Urunknak áldott születésén (Szállj, szállj magasra...) - vegyeskar (SATB)
37. Lábaidhoz hullok tört reménnyel - egynemű (I.II.III)
38. Maradj velem! Már-már alkony főd el - egynemű (I.II.III)
39. Mennyben lakó én Istenem - vegyeskar (SAFkar)
40. Mennybéli felséges Isten (3 feldolg.) - egynemű (I.II), egynemű (SMsA), és vegyeskar (SATB)
41. Mindenkoron áldom az Urat - vegyeskar (SATB)
42. Nagy vagy te Isten, nagy a te hatalmad - egynemű (I.II és I.II.III)
43. Ne csüggedj el, kicsiny sereg - egynemű (SMsA)
44. Nosza, istenfélő szent hívek - egynemű (I.II.III)
45. Ó, felséges Úr! mi kegyes Istenünk - egynemű (I.II)
46. Ó, Krisztus láttam szenvedésed - egynemű (I.II.III)
47. Ó, mily drága név ez, Jézus - egynemű (I.II)
48. Ó, tarts meg engem, édes Istenem! - vegyeskar (SATB)
49. Örök Isten! merre, merre vagy? - egynemű (I.II és I.II.III)
50. Örül mi szívünk, mikor ezt halljuk - egynemű (I.II és I.II.III)
51. Örvendj egész föld az Istennek - egynemű (I.II.III)
52. Siess keresztyén lelki jót hallani - vegyeskar (SATB)
53. Szent hitünkről vallást tettünk - egynemű (I.II)
54. Szívemet hozzád emelem - egynemű (I.II.III)
55. Szívünk vígsággal ma bétölt - egynemű (I.II)
56. Szólj, szólj hozzám, Uram - vegyeskar (SATB)
57. Tebenned bízunk elejétől fogva - vegyeskar (SATB)
58. Teremtő Istenünk - vegyeskar (SATB)
59. Te vagy napvilágom, te vagy énekem (2 feldolg.) - egynemű (I.II.III) és vegyeskar (SATB)
60. Térj magadhoz, drága Sion - egynemű (TB1,2)
61. Úr Isten! az én imádságom (2 feldolg.) - egynemű (I.II) és egynemű (I.II.III)
62. Zengjen hálaének (2 feldolg.) - egynemű (I.II) és vegyeskar (SATB)

A feldolgozott katolikus népénekek betűrendben

1. Boldogasszony Anyánk - vegyeskar (SAFkar)
2. Fel nagy örömré, ma született - vegyeskar (SAFkar)
3. Ó, Szent István dicsértésével, menny és földön tiszteltével (2 feldolg.) – Fkar és vegyeskar (SATB)

A népénekek történeti rétegződését azok legfontosabb adataival táblázatos formában készítettem el, kibővítve Leopold László 2010-es kutatását. A

népének történeti besorolása, dátumokhoz kötése a kéziratos és nyomtatott énekeskönyvek alapján történt. Mivel zenei szempontból a népének hagyományról alkotható összkép nem nélkülözheti a népzenei hagyományban megjelenő változatokkal való egybevetést, ezért a források jelölésénél a meglévő népzenei lejegyzéseket tartalmazó forrásra⁷ való utalást is megtettem. A táblázatban megjelöltem a feldolgozott énekek énekeskönyvi sorszámát is – azért, mert a megjelölt énekeskönyvek legalább egyikében megtalálható minden korábban felsorolt éneknek a feldolgozásbeli változata, mint a zeneszerző által felhasznált „cantus firmus”.

A Birtalan által feldolgozott népének adatai, történeti rétegződése és a feldolgozás⁸ kórustípusra lebontva⁹.

R'96 ssz.	E'43 ssz.	Az ének kezdősora	Dallamszerzők és források	Szövegszerzők, for- dítók, források	A kó- rusmű vál- faja
Gregorián eredetű népének <i>Gregorián énekek a 16 – 17. századi népének közt (1)</i>					
90.	281.	Krisztus, ki vagy nap és világ	Debrecen, 1774 RMDT I: 227.sz.	VII. sz. latin him- nuszból	SAF

⁷ Szendrei Janka – Dobszay László – Rajeczky Benjámín: XVI – XVII. századi dallamaink a népi emlékezetben.

⁸ Leopold László: *Népének Birtalan József népdalfeldolgozásaiban* alapján

⁹ A táblázatban használt rövidítések:

R'96 = Magyar Református Énekeskönyv. Kiadja a Magyar Református Egyházak Tanácskozó Zsinata. Budapest, 1996

E'43 = Református Egyházi Énekeskönyv – Az Erdélyi Református Egyházkerület használatára (Az Erdélyi református Egyházkerület 1943. évi énekeskönyvének hasonmás kiadása). Kolozsvár, 1995

ÉE = Éneklő Egyház - Római Katolikus Népénektár. Budapest, 2000

DÜ = DICSÉRJÉTEK AZ URAT - Római katolikus népénektár. Gyulafehérvár, 2007

F = fordította

RMKT I = Régi Magyar Költők Tára (kötetei) - 16. század

RMKT II = Régi Magyar Költők Tára (kötetei) - 17. század

DPP = Domokos Pál Péter: „... édes hazámnak akartam szolgálni...” - Kájoni János: CANTIONALE CATHOLICUM (dallampéldákkal)

RMDT I = Régi Magyar Dallamok Tára I kötet, azaz Csomasz Tóth Kálmán: *A XVI. század magyar dallamai*

RMDT II = Régi Magyar dallamok tára II. kötet, azaz Papp Géza: *A XVII. század énekelt dallamai*

SzDR = Szendrei Janka - Dobszay László - Rajeczky Benjámín: *XVI-XVII. századi dallamaink a népi emlékezetben*

Középkori kanciókból lett népének					
<i>A középkorban dokumentált kanciók (1)</i>					
237.	124.	Krisztus ma feltá-mada	Debrecen, 1774 RMDT I: 68, 69. SzDR I: 48. és II: 21. o.	Huszár Gál,1574 RMKT II: 414, DPP: 487.o.	I.II
<i>Középkori kanciók a 16 – 17. századi énekeskönyvekből (2)</i>					
242.	131.	A Pünkösdsnek jeles napján (A Pünkösstnek jeles napján)	Debrecen, 1778 RMDT I: 120,121 DPP: 523, 537. o. SzDR I: 56. és II: 26. o.	Debrecen, 1590	I.II
191.	94.	Az Istennek szent Angyala	Debrecen, 1774 RMDT II: 85. és jegyzetei SzDR I: 58. és II: 28. o.	M. Luther (1583 - 1646) RMKT I: 431. II: 414. DRR:487.o.	I.II
A Reformáció korának népénekéi					
<i>16. századi históriás és egyházi énekestílus darabjai (2)</i>					
159.	3.	Őrvend mi szívünk, Míkor ezt halljuk	Tinódi Lantos Sebestyén, 1549 Debrecen, 1774 RMDT I: 98.sz. SzDR I: 52.sz. és II: 24. o.	Tinódi L. S. (? - 1556) Szegedi Gergely (a 122. zsoltár alapján),1569 előtt RMKT VI: 236. o.	I.II és I.II.III
404.		Siess keresztyén, lelki jót hallani	Tinódi Lantos Sebestyén, 1549 RMDT I: 40.sz., RMDT II:120.sz	Tinódi L.S. (? - 1556) nyomán, Tinódi Cronica hasonmás kiadása (Bp.,1984)	SATB
<i>A 16. század középkorias egyházi stílusába tartozó (1)</i>					
410.	24.	Adjunk hálát mindnyáján	Debrecen, 1774 RMDT I: 85.sz.	Huszár Gál, 1575 RMKT VII: 103. o., DPP: 931.o.	I.II.III és SMsA
<i>A Genfi Zsoltárok Magyarországon (20)</i>					
65.	235.	A Sionnak hegyén, Úr Isten	Loys Bourgeois (1501-1569?)	Theodore (de Béze) Béza (1519-1605)	I.II

135.	249.	Áldjátok az Úr nevét	Genf, 1562	Theodore (de Béze) Béza (1519-1605)	I.II.III, és SATB
19.	220.	Az egek beszélnek	Loys Bourgeois, Genf, 1542	Clément Marot (1496 – 1544)	I.II
50.	233.	Az erős Isten, uraknak Ura	Loys Bourgeois (1501-1569?)	Clément Marot (1496–1544)	I.II.III
46.	231.	Az Isten a mi reménységünk	Loys Bourgeois, Genf, 1551	Clément Marot (1496–1544)	I.II.III
77.	238.	Az Istenhez az én szómat	Loys Bourgeois (1501-1569?)	Theodore (de Béze) Béza (1519-1605)	I.II.III
23.	221.	Az Úr énnékem őriző pásztorom	Loys Bourgeois, Strasbourg, 1545	Clément Marot (1496–1544)	SATB
89.	243.	Az Úrnak irgalmát örökké éneklek	Genf, 1562	Theodore (de Béze) Béza (1519-1605)	I.II
138.	251.	Dicsér téged teljes szívem	Loys Bourgeois (1501-1569?)	Clément Marot (1496–1544)	I.II.III
75.	237.	Dicsérünk téged, Isten	Genf, 1562	Theodore (de Béze) Béza (1519-1605)	I.II.III és SAF
92.		Ékes dolog dicsérni, Uram, Felségedet	Genf, 1562	Theodore (de Béze) Béza (1519-1605)	I.II.III és SATB
80.	240.	Hallgasd meg, Izráel pásztor	Genf, 1562	Theodore (de Béze) Béza (1519-1605)	I.II.III és SAF
33.	225.	Nosza, istenfélő szent hívek	Loys Bourgeois, Strasbourg, 1545	Cléme (1496–1544)	I.II.III
8.	218.	Ó, felséges Úr, mi kegyes Istenünk	Loys Bourgeois (1501-1569?)	Clément Marot (1496–1544)	I.II
66.	236.	Örvendj, egész föld, az Istennek	Loys Bourgeois, Strasbourg, 1545	Theodore (de Béze) Béza (1519-1605)	I.II.III
270.	150.	Szent hitünkről vallást tettünk (ad notam: a 42. genfi zsolttár dallamára)	Loys Bourgeois (1501-1569?)	Fekete Mihály	I.II
25.	222.	Szívemet hozzád emelem	Loys Bourgeois, Genf, 1551	Clément Marot (1496–1544)	I.II.III

26.	219.	Tarts meg engemet, ó, én Istenem	Loys Bourgeois, Genf, 1551	Theodore (de Béze) Béza (1519-1605)	
90	224.	Tebenned bízunk eleitől fogva	Loys Bourgeois, Genf, 1551	Theodore (de Béze) Béza (1519-1605)	SATB
5.	217.	Úr Isten, az én imádságom	Loys Bourgeois, Genf, 1542	Clément Marot, 1496–1544	I.II és I.II.III
<i>16. századi korálok Magyarországon (3)</i>					
337.	38.	Mennybéli felséges Isten	Luther (1483 – 1546) Lipcse, 1539 RMDT I: 133.sz.	M. Luther XVI. századi német ének nyomán	I.II, SMsA és SATB
254	178	Erős várunk nekünk az Isten	M. Luther, Wittenberg, 1529	M. Luther (1483 – 1546)	I.II.III és SATB
204.	99.	Szívünk vígsággal ma bétölt	Philipp Nicolai (1556-1608)	Új Zengedező Mennyei Kar, 1743	I.II
<i>Az ellenreformáció korának népénekei</i>					
<i>17. századi népénekek hagyományos rétege (5)</i>					
ÉE/234	DU/234	Boldogasszony Anyánk	Szoszna D. gyűjtése, 1714 RMDT I: 120.sz. és 559.o. SzDR I: 172. és II.80.o. MndTK I: II/9.sz. típus	Bogosich M. 1888 szerint	SAF
207.	103.	Ez esztendőt megáldjad	Debrecen, 1774 RMDT I: 176.sz. és 677.o. RMDT II: 266.sz. és 625.o. SzDR II: 35. o.	Budai Ézsaiás, 1766-1841	Nkar, Fkar
214.	284.	Győzhetetlen én kőszálom	Magyar dallam	Kuruc-kori ének	I.II.III
201.	96.	Krisztus Urunknak áldott születésén	Kolozsvár, 1744 RMDT II: 319.sz. és 646.o. SzDR I: 214.sz. és II: 95.o.	Pécselyi Király Imre, 1641 körül RMKT XVII/2:15.sz.	SATB
			Debrecen, 1774 RMDT II: 253.sz. és jegyzetei SzDR I: 194.sz. és II: 87. o.	M. Luther (középkori latin antifónából)	SATB

<i>A 16. századi német korálok Magyarországon (2)</i>					
348.	-	Áldjad, én lelkem, a dicsőség erős királyát	Stralsund, 1665	Joachim Neander (1650-1680) F.: Csomasz Tóth Kálmán (1902-1988)	SAB
399.	-	Ki Istenének átad mindent	Georg Neumark (1621-1681)	G. Neumark (1621 – 1681) F.: Csomasz Tóth Kálmán	SATB
Barokk, pietizmus, jozefinizmus <i>A 17. század régies dallamai (1)</i>					
368	-	Teremtő Istenünk, édes Atyánk nekünk	Brno, 1798	Új Zengedező Mennyei Kar, 1745	SATB
<i>17. századi német korálok Magyarországon (1)</i>					
225	-	Ó Krisztus, láttam szenvedésed	Freyligenhausen énekeskönyve, 1704	Barthelémy Bastie (1777 - 1841)	I.II.III
<i>Barokk és klasszicista énekek darabja (1)</i>					
350.	288.	Zengjen hálaének	Esterházy Pál, 1711	Örömhír, 1896	I.II és SATB
Népének a 19 – 20. században <i>A 19. századi egyházas stílus Magyarországon (9)</i>					
276.	116.	Alleluja, alleluja	Kálmán Farkas (1838-1906)	Fejes István (1838-1906)	I.II.III
302.	81.	Ím, nagy Isten, most előtted szívem kitárom	Kálmán Farkas (1838-1906)	Szász Béla (1840 - 1898)	SAF
439.	274.	Kicsiny Betlehemben	Dr. Kováts Lajos (1870-1921)	Tóth L.	I.II és SATB
469.	275.	Lábaidhoz hullok tört reménnyel	Dr. Kováts Lajos (1870-1921)	Franciából fordította Thaly Lóránt	I.II.III
455.	280.	Nagy vagy, te Isten, nagy a te hatalmad	Dr. Kováts Lajos (1870-1921)	Dr. Kováts Lajos (1870-1921)	I.II és I.II.III
452	37	Mennyben lakó én Istenem	Kecskés Ernő	Pósa Lajos (1850 - 1914)	SAF
453.	47.	Örök Isten, merre, merre vagy?	Kálmán Farkas (1838-1906)	Fejes István (1838-1913)	I.II és I.II.III

188	92.	Szállj, szállj ma- gasra szíveink remé- nye (ad notam: Krisztus Urunknak áldott születésén)	Debrecen, 1774	Szabolcska Mihály (1862 – 1930)	SATB
451.	285.	Te vagy napvilá- gom, te vagy éne- kem	Kádár Géza	Kecskeméthy István (1864 - 1938)	I.II.III és SATB
<i>Importált és individuális énektételek (11)</i>					
463.	256.	Aki értem meg- nyíltál	Thomas Hastings (1784-1872) , 1830	Augustus Montaque Toplady (1740- 1778), F.: Kec- keméti Ferenc (1855-1916) és Cso- masz Tóth Kálmán	SATB
437.	262.	Csendes éj, szentsé- ges éj!	Frantz Xaver Gru- ber (1787-1863)	Joseph Mohr (1792- 1848)	I.II.III
476.	265.	Fel, barátim, drága Jézus zászlaja alatt	Philip Bliss (1838- 1876)	Philip Bliss (1838 - 1876) F.: Szász Béla (1840 - 1898)	I.II
ÉE/4 5	DU/ 45	Fel nagy örömmre, ma született	Gárdonyi Géza (1863 - 1922)	Gárdonyi Géza (1863 - 1922)	SAFkar
415	-	Hadd menjek, Iste- nem, mindig feléd	Lowell Mason, 1856	F.S. Adams, 1841 F: Benkő István	SATB
462.	271.	Itt van szívem, ne- ked adom, Uram	D. Rappard	(?) Liebich F: Mis- ley Sándorné	I.II.III és SATB
420.	272.	Jobban tiéd, Uram, Jobban tiéd!	Lowell Mason (1792-1872)	Adams Sarah Flowwer (1805-1848) Thaly Loránt (1874-1940)	SATB
468.	273.	Kövesd a Jézust, kö- vesd még ma	G. Root	ismeretlen	SATB
291.	277.	Maradj velem, mert mindjárt este van	William Henry Monk (1823-1889)	Henry Francis Lythe (1793-1847)	I.II.III

401.	279.	Ne csüggedj el kicsiny sereg	Victor János (1860 - 1937)	Jakob Fabricius (1593 – 1654) F: Kovács Sándor (1869 - 1942)	SMsA
-	281.	Oh, mily drága név ez: Jézus	W. H. Doane	ismeretlen	I.II
407.	197.	Térj magadhoz, drága Sion	Luttenberger Tihanyi Ágost, 1890	Joachim Pauli (1636-1708)	TB1,2
<i>Népi dallamok énekeskönyveinkben (1)</i>					
483.	268.	Fönn a csillagok felett, Halleluja, ámen!	Osztrák népdal	ismeretlen	I.II
<i>20. századi magyar szerzemények (1)</i>					
458.	260.	Az Úr csodásan működik	Maár Margit, 1920	William Cowper (1731-1800) F.:Vargha Gyuláné (1863-1947)	I.II,III, és SATB
<i>20. századi népi gyűjtés (1)</i>					
	<i>DU/287b</i>	Ó, Szent István, dicséértessél	Kallós Zoltán pusztinai gyűjtése	Kallós Zoltán pusztinai gyűjtése	Fkar és SATB

Gregorián énekek a 16 – 17. századi népénekek közt (1)

Középkori kanciókból lett népének (3):

A középkorban dokumentált kanciók (1)

Középkori kanciók a 16 – 17. századi énekeskönyvekből (2)

A Reformáció korának népénekei (26):

16. századi történelmi és egyházi énekstílus darabjai (2)

A 16. század középkorai egyházi stílusába tartozó (1)

A Genfi Zsoltárok Magyarországon (20)

16. századi korálok Magyarországon (3)

Az ellenreformáció korának népénekei (7)

17. századi népénekek hagyományos rétege (5)

A 16. századi német korálok Magyarországon (2)

Barokk, pietizmus, jozefinizmus (3)

A 17. század régies dallamai (1)

17. századi német korálok Magyarországon (1)

Barokk és klasszicista énekek darabja (1)

Népelek a 19 – 20. században (23)

A 19. századi egyházi stílus Magyarországon (9)

Importált és individuális énektételek (11)

Népi dallamok énekeskönyveinkben (1)

20. századi magyar szerzemények (1)

20. századi népi gyűjtés (1)

A gyülekezeti énekkaroknak szánt feldolgozások használata – a mű előadói szempontból vett nehézségi foka mellett – attól is függ, hogy egy adott feldolgozás az aktuális, érvényes használatban lévő énekeskönyvben szereplő népelek-változatra épül-e vagy sem¹⁰.

Birtalan gyülekezeti népelek kórusfeldolgozásainak többségét 2000 előtt, Marosvásárhelyen írta, az Erdélyi Református Egyházkerületben 1997-ig egyházi rendelkezés alapján érvényben lévő énekeskönyvi szöveg- és dallamváltozatok alapján. Ez közel félszáz énekfeldolgozást jelent. A későbbi, 2000 után keletkezett vegyeskari művek egy része szintén a korábbi egynemű kórusművek újabb átiratai. Viszonylag kevés a Magyarországi és/vagy az újabb, az 1996-ban szerkesztett Romániai Református Egyház mindkét kerületében, 1997-ben bevezetésre ajánlott énekeskönyvből vett ének feldolgozása (alig tucatnyi). Ennek a ténynek az a jelentősége, hogy a leváltott, 2000 előtt Erdélyben használt énekeskönyvben más népelek-változatok szerepelnek, mint a jelen használatban lévőben. A gyülekezeti énekkarok pedig szívesebben választanak olyan énekfeldolgozásokat, amelyek az érvényben lévő énekeskönyvi énekváltozatok feldolgozásai. Birtalan a feldolgozásra szánt énekek kiválasztásakor a használatban lévő énekeskönyvből választott énekeket feldolgozásra, az aktuális gyülekezeti-, egyházi igények és elvárások tükrében.

A gyülekezeti népelekek feldolgozásai mellett Birtalan József egyházi jellegű kórusművei között találunk *Népdalzsoltárokat*. Tíz népdalzsoltár feldolgozás négyszólamú vegyeskarrá (SATB), mives vallásos szöveg magyar népdal dallamára applikálva, Kerekes Károly gyűjteményéből. A Debreceni Kollégiumi Kántus karvezetője, Berkesi Sándor felkérésére írta 1985-ben. Mindegyik strofikus szerkezetű és Codával ellátott, többnyire homofon szerkesztésű mű, de bővel találunk benne imitációkat, polifon szerkesztésű szakaszokat is. A Codákban minden esetben tovább divizálja, ossza a szólamokat.

¹⁰ Leopold László: *Népelekek Birtalan József népdalfeldolgozásaiban*

	Tétel címe	zsoltár	Népdal	Tempo	Hang-nem
1	Dicsérjétek mind az Istent	134	Kecskemét is kiállítja	Lento, poco rubato	d
2	Neved Uram milyen csodás	8	Isten hozzád szülöttem föld	Rubato	a - d
3	Tehozzád emelem szeimeim Istenem	123	A búzamezőben háromféle virág	Larghetto	F - B
4	Nincs fellengzős szívem	131	Azhol én elmegyek	Rubato	a - d
5	Bűn nélkül élni	119	Szántottam gyöpöt	Allegretto	D - G
6	Boldog az az ember	128	Egyszer egy királyfi	Andante, poco rubato	G - C - G
7	Istenben ujjongjon minden igaz ember	33	Mi van ma, mi van ma, piros pünkösöd napja	Lendülettel	D - G
8	Isten nevét dicsérem	111	Az árgyélus kismadár	Andantino	G - D
9	Dicsérje az Istent minden nép	117	Fölszántom a császár udvarát	Soleinne	a - E
10	Szeretlek Istenem, szabadítom	18	Látom a szép egyet fölöttünk fényleni	Áhítással	h - E

Szintén a Debreceni Kollégium Kántusának a felkérésére írta a legnagyobb méretű, legkomplexebb, technikailag talán a nehezebb vegyeskari művét, a Reményik Sándor *Templom és iskola* versének megkomponálását (1989), a 90. genfi zsoltár dallamsoraival ötvözve. A Bagosi József álnév alatt írt és a határon átcsempészett mű ősbemutatója 1989. november 5.-én a Debreceni Nagytemplomban volt, a Kántus fennállásának 250 éves ünnepén. 200 énekes szájából hangzott el, hogy *ne hagyjátok a templomot, a templomot, s az iskolát!* Hetek múlva Karácsony ünnep másnapján a Kossuth rádió szerte sugározta a világba a biztatást. Kellett is, mert akkor Erdélyben már ropogtak a fegyverek.

A III. Magyar Református Világtalálkozó himnuszának megírására is őt kérték fel, Csiha Kálmán, református püspök, költő szövegére: *Téged dicsér a zengő ősi zsoltár* (1996). A mű vegyeskari letét orgonakísérettel.

Birtalan József 2017. szeptember 20.án elhunyt. Sírhelye Tiszaszeredényben van.